

Cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg
Adroddiad i
Gomisiynydd y Gymraeg

1 Awst 2019 – 31 Gorffennaf 2020

Cynnwys:

1. Rhagarweiniad
2. Tîm y Gymraeg
3. Cydymffurfio â'r Safonau
  - 3.1 Cydymffurfio â Safonau Cyflenwi Gwasanaethau
  - 3.2 Cydymffurfio â Safonau Llundio Polisi
  - 3.3 Cydymffurfio â Safonau Gweithredu
4. Cwynion
  - 4.1 Cwynion mewn perthynas â Safonau Cyflenwi Gwasanaethau
  - 4.2 Cwynion mewn perthynas â Safonau Llundio Polisi
  - 4.3 Cwynion mewn perthynas â Safonau Gweithredu
5. Sgiliau Staff
6. Hyfforddiant
7. Recriwtio
8. Manylion cyswllt ar gyfer rhagor o wybodaeth

1. Rhagarweiniad

Daeth Safonau'r Gymraeg i rym ar 1^{af} Ebrill 2018 ar gyfer colegau Addysg Bellach yng Nghymru.

Nod y Safonau yw:

- Ei gwneud hi'n eglur i sefydliadau beth yw eu dyletswyddau mewn perthynas â'r Gymraeg
- Ei gwneud hi'n fwy eglur i siaradwyr Cymraeg pa wasanaethau y gallant ddisgwyl eu derbyn yn Gymraeg
- Sicrhau mwy o gysondeb o ran gwasanaethau Cymraeg a gwella eu hansawdd

Mae gan y Coleg, sy'n cynnwys Coleg Sir Gâr (CSG) a Choleg Ceredigion (CC), gyfrifoldeb i sicrhau na chaiff yr iaith Gymraeg ei thrin yn llai ffafriol na'r iaith Saesneg. Hefyd mae yna ofyniad i hyrwyddo a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg, gan ei gwneud hi'n haws i bobl ddefnyddio a gwella eu sgiliau Cymraeg ym myd gwaith a bywyd bob dydd.

Mae'n ofynnol i'r Coleg gynhyrchu adroddiad blynyddol erbyn Ionawr 31^{ain} fel y nodir yn Safonau'r Gymraeg, mae'r adroddiad hwn yn cwmpasu'r cyfnod o 1^{af} Awst 2019 i 31^{ain} Gorffennaf 2020.

Mae'r adroddiad hwn yn cynnwys:

- sut mae'r Coleg wedi cydymffurfio â'r safonau yr oeddem dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy yn ystod y flwyddyn (fesul dosbarth y safon - cyflenwi gwasanaethau, llunio polisi, gweithredol);
- nifer y cwynion a dderbyniwyd (fesul dosbarth y safon - cyflenwi gwasanaethau, llunio polisi; gweithredol)
- nifer y gweithwyr cyflogedig sydd â sgiliau Cymraeg ar ddiwedd y flwyddyn dan sylw (ar sail cofnodion o dan safon 158);
- nifer yr aelodau staff a fynychodd gyrsiau hyfforddiant a gynigiwyd gennym yn Gymraeg yn ystod y flwyddyn (ar sail cofnodion o dan safon 159);
- canran o gyfanswm nifer y staff sy'n mynychu'r cwrs a fynychodd y fersiwn Gymraeg (ar sail cofnodion o dan safon 159);
- nifer y swyddi newydd a'r swyddi gwag a hysbysebwyd gennych yn ystod y flwyddyn a gategoreiddiwyd yn unol â gofynion amrywiol mewn perthynas â sgiliau Cymraeg (ar sail cofnodion o dan safon 162).

2. Tîm y Gymraeg

Rôl Tîm y Gymraeg yn y Coleg yw:

- Hyrwyddo'r Gymraeg a dweud wrth ddysgwyr a'r holl staff am ei phwysigrwydd yng Nghymru ddwyieithog y dyfodol
- Creu diwylliant ac ethos Cymreig ar draws y Coleg cyfan
- Annog a chefnogi dysgwyr a staff i ddatblygu a gwella eu sgiliau Cymraeg
- Creu cyfleoedd i ddysgwyr a'r holl staff i ymarfer a defnyddio eu sgiliau Cymraeg
- Monitro cydymffurfiad y Coleg â Safonau'r Gymraeg

Er mwyn sicrhau mwy o ffocws ar fodloni gofynion Deddf yr Iaith Gymraeg a datblygu'r coleg ymhellach fel sefydliad cwbl ddwyieithog, o 1af Medi 2019 mae tîm y staff sy'n goruchwylio'r gwaith hwn wedi cael ei ailstrwythuro a bellach mae'n cynnwys:

- Is-bennaeth Dysgwyr a Phartneriaethau (VP) - Matt Morden, arweinydd strategol ar gyfer y Gymraeg
- Cyfarwyddwr Dwyieithrwydd (DB) - Helen Griffith, arweinydd ar gyfer y Gymraeg
- Rheolwr Gwasanaethau Llyfrgell (LSM), Jan Morgan, yn gyfrifol am fonitro cydymffurfiad â Safonau'r Gymraeg
- Dau Swyddog y Gymraeg (WLO)
  - Gwyndaf Lewis - cyfrifoldeb dros gampysau Pibwrlwyd, Ffynnon Job, Aberteifi ac Aberystwyth
  - Menna Jones - cyfrifoldeb dros gampysau'r Graig, Rhydaman a'r Gelli Aur.

Mae gan yr Is-bennaeth, Cyfarwyddwr Dwyieithrwydd a'r Rheolwr Gwasanaethau Llyfrgell gyfrifoldeb dros saith campws y coleg.

3. Cydymffurfio â'r Safonau

Roedd pob Coleg Addysg Bellach yng Nghymru i fod i gydymffurfio â rhai o Safonau'r Gymraeg o Ebrill 2018 gyda chydymffurfiad llawn yn ofynnol erbyn Medi 2018.

Crëwyd safle Google mewnlol yn benodol ar gyfer hybu'r Iaith Gymraeg, porth ar gyfer adnoddau a gwybodaeth am gyfleoedd hyfforddiant iaith Gymraeg. Mae yna adran bwrpasol ar y safle ar gyfer Safonau'r Gymraeg y gall yr holl staff ei chyrchu. Mae hyn yn cynnwys hysbysiadau cydymffurfio a gyflwynwyd i'r Colegau a chanllawiau hunangymorth a gwybodaeth i gefnogi staff i fodloni'r safonau o fewn rolau penodol eu swyddi.

Bu swyddfa'r Comisiynydd yn cynnal gweithgareddau monitro cydymffurfiad ar ddechrau 2020 yng Ngholeg Ceredigion ac roedd y canlyniadau'n gadarnhaol iawn gydag ond ychydig bach iawn o fân faterion sydd bellach wedi cael eu datrys.

3.1 Safonau Cyflenwi Gwasanaethau

Mae'r Coleg wedi datblygu Taflenni Cymorth sydd ar gael ar Safle Google y Gymraeg i hysbysu defnyddwyr ynghylch gofynion Safonau'r Gymraeg o ran Cyflenwi Gwasanaethau. Roedd y rhain yn cynnwys arweiniad ar:

- Ateb y ffôn
- Gohebiaeth
- Arddangosiadau o ddeunydd cyhoeddus mewn digwyddiadau/arddangosfeydd
- Dogfennau
- Cyfleoedd dysgu

- Darlithoedd cyhoeddus
- Cyfarfodydd
- Seremonïau graddio a gwobrwyo
- Hyrwyddo gwasanaethau
- Gwirio sillafu a gramadeg yn y Gymraeg
- Troednodynau ac atebion awtomatig mewn negeseuon e-bost
- Gwasanaethau cyfieithu

Mae staff sydd â sgiliau iaith Gymraeg yn gwisgo laniardau sy'n nodi eu hunain fel siaradwyr Cymraeg neu ddysgwyr. Hefyd mae hysbysiadau wrth bob un o'r desgiau derbyn sy'n annog defnydd o'r Gymraeg.

Mae pob aelod o staff yn ymwybodol o'r angen i ateb y ffôn gyda chyfarchiad dwyieithog gan roi'r Gymraeg yn gyntaf a sut i drosglwyddo'r alwad i siaradwr Cymraeg os yw'r cwsmer angen gwasanaeth Cymraeg.

Mae yna eiriad ar gael ar safle Google y Gymraeg y gall staff ei gynnwys yn nhroedyn eu negeseuon e-bost sy'n nodi eu bod yn gallu cyfathrebu ac yn croesawu cyfathrebu yn y Gymraeg. Mae'r holl droedynnau e-bost a anfonir o'r Coleg yn cynnwys y wybodaeth angenrheidiol ynghylch croesawu gohebiaeth yn Gymraeg ac yn Saesneg ac yn nodi na fydd ateb gohebiaeth yn Gymraeg yn achosi oedi.

Mae gwefan y Coleg ar gael yn Gymraeg a Saesneg.

Mae meddalwedd cyfrifiadurol ar gael ar gyfer gwirio sillafu a gramadeg ar bob un o gyfrifiaduron y Coleg.

Mae'r Rheolwr Gwasanaethau Llyfrgell hefyd yn rheoli'r tîm cyfieithu sy'n darparu gwasanaeth cyfieithu Saesneg i Gymraeg llawn ar gyfer yr holl aelodau staff. Gellir cyrchu'r gwasanaeth hwn trwy Borth y Coleg.

Er mwyn adnabod dysgwyr â sgiliau Cymraeg a chasglu tystiolaeth, ers Medi 2017 mae ffurflen gais y Coleg yn ei gwneud yn ofynnol i ddysgwyr nodi:

- a. eu hiaith gyntaf
- b. p'un a ydynt yn siaradwyr Cymraeg rhugl, siaradwyr Cymraeg nad ydynt yn rhugl neu ddim yn siarad Cymraeg.
- c. p'un a fyddent yn hoffi derbyn gohebiaeth trwy gyfrwng y Gymraeg
- d. p'un a fyddent yn hoffi astudio'n ddwyieithog
- e. beth yw eu cymhwyster Cymraeg uchaf

Caiff y wybodaeth hon ei llwytho i fyny i EBS sy'n dal holl wybodaeth myfyrwyr ac a ddefnyddir i gynhyrchu gohebiaeth a chynllunio ar gyfer cymorth a darpariaeth cyfrwng Cymraeg. Nodir dysgwyr sy'n siaradwyr Cymraeg iaith gyntaf ar y system gyda'r swigen siarad Cymraeg oren wrth ochr eu henwau.

Caiff pob myfyriwr a fynychodd ysgolion cyfrwng Cymraeg neu sydd â chymhwyster TGAU Cymraeg iaith gyntaf eu nodi ar y system fonitro, olrhain a chyfathrebu fewnol.

Mae pob ffurflen a dogfen generig sy'n gysylltiedig â'r Coleg yn cael eu darparu'n ddwyieithog ar gyfer dysgwyr.

Mae dysgwyr yn mynychu sesiynau cynefino am y cymorth, gweithgareddau a chyfleoedd cyfrwng Cymraeg sydd ar gael iddynt yn ystod eu hamser yn y Coleg, gan eu galluogi i wella, ymarfer a mwynhau eu sgiliau Cymraeg.

Mae Swyddogion y Gymraeg yn darparu cymorth i ddysgwyr i wella eu sgiliau iaith Gymraeg o fewn y cwricwlwm yn ogystal â chreu cyfleoedd i ddysgwyr a staff ddefnyddio'r Gymraeg yn gymdeithasol ac mewn gweithgareddau allgyrsiol.

Caiff hawliau dysgwyr eu hyrwyddo a'u dathlu ar draws y coleg yn ystod diwrnod "Mae Gen i Hawl" ym mis Rhagfyr. Datblygwyd y diwrnod hwn gan swyddfa'r Comisiynydd i gynyddu ymwybyddiaeth o hawliau dysgwyr mewn perthynas â'r iaith Gymraeg yn ystod eu hamser yn y Coleg.

3.2 Safonau Llunio Polisi

Gwneir asesiad o'r effaith ar gydraddoldeb ar bob polisi sy'n newydd, a adolygwyd neu a ddiwygiwyd er mwyn sicrhau'r canlynol:

- bod cyfleoedd yn cael eu darparu i bobl ddefnyddio'r Gymraeg
- nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg
- ystyrir pob cyfle i hyrwyddo'r Gymraeg
- bod pob polisi yn ystyried ac yn cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg

Bydd effeithiau pob dogfen ymgynghori yn cael eu hystyried a cheisir barn ynghylch y Gymraeg. Yn dilyn hyn, gwneir newidiadau priodol cyn eu cyhoeddi.

Bydd unrhyw ymchwil a wneir yn y Coleg ac unrhyw gwrs newydd a gyflwynir yn destun i'r un ystyriaethau.

3.3 Safonau Gweithredu

Gofynnir i bob gweithiwr cyflogedig a ydynt am dderbyn gohebiaeth trwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg. Cesglir y wybodaeth gan yr adran Adnoddau Dynol a darperir gohebiaeth yn unol â hynny.

Mae pob polisi sy'n cael eu rhoi gan yr adran Adnoddau Dynol ynghylch recriwtio a chyflogaeth yn y Coleg ar gael yn ysgrifenedig yn Gymraeg a Saesneg.

Mae polisiâu sy'n ymwneud â chwynion staff a gweithdrefnau disgyblu wedi bod yn destun Asesiad Effaith ar yr Iaith Gymraeg ac maent yn caniatáu i staff ddefnyddio'r Gymraeg trwy gydol y prosesau.

Mae safle Google y Gymraeg pwrpasol gan y Coleg ar gyfer yr iaith Gymraeg sy'n cynnwys:

- Safonau'r Gymraeg
- Adnoddau a dolenni i gyrsiau ar-lein i ddysgu Cymraeg

- Terminoleg ac adnoddau pwnc benodol

Anogir yr holl staff i fynychu cyrsiau i wella eu sgiliau iaith Gymraeg.

Cyrsiau Mewnol a Gyflwynwyd yn Ystod Blwyddyn Academaidd 2019-2020:

Her Gymraeg 30 Diwrnod - cymerodd 68 aelod staff ran

Ymwybyddiaeth o Safonau'r Gymraeg - cymerodd 12 aelod staff ran

Twlcit Dwyieithrwydd y Tiwtor- Sgiliaith - cymerodd 12 aelod staff ran

Cyrsiau Allanol a Gymerwyd yn Ystod Blwyddyn Academaidd 2019-2020:

Cymraeg Gwaith - lefelau hyfedredd amrywiol i ddatblygu eu sgiliau iaith - cymerodd 44 aelod staff ran

Cwrs TAQA cyfrwng Cymraeg i asseswyr - cymerodd 1 aelod staff ran

Modiwl MA Sgiliaith mewn methodoleg addysgu dwyieithog - cymerodd 2 aelod staff ran

Croeso i Ddechreuwr - cymerodd 1 aelod staff ran

Gwyliaith - cymerodd 1 aelod staff ran

4. Cwynion

Mae'r weithdrefn Gwyno ar gael ar y wefan ac mae'n adlewyrchu gofynion Safonau'r Gymraeg mewn perthynas â Chwynion

a. Cwynion mewn perthynas â Safonau Cyflenwi Gwasanaethau

Ni dderbyniwyd unrhyw gwynion.

b. Cwynion mewn perthynas â Safonau Llundio Polisi

Ni dderbyniwyd unrhyw gwynion.

c. Cwynion mewn perthynas â Safonau Gweithredu

Ni dderbyniwyd unrhyw gwynion.

5. Sgiliau Cymraeg y Staff

Gofynnir i staff gwblhau neu ddiweddarau hunanasesiad ar-lein cyfredol ar lefel eu sgiliau iaith Gymraeg. Cyfanswm nifer y staff yw 862, sydd yn cynnwys staff addysgu, rheoli a chynnal.

	Uchel	Canolradd	Sylfaenol	Mynediad	Dim
Siarad	21%	17%	23%	25%	13%
Darllen	16%	19%	22%	23%	19%
Ysgrifennu	10%	18%	21%	22%	29%

6. Hyfforddiant

Cyfanswm nifer y staff a fynychodd gyrsiau hyfforddiant yn ystod y flwyddyn:

Canran o gyfanswm nifer y staff sy'n mynychu'r cwrs a fynychodd y fersiwn Gymraeg:

- a. recriwtio a chyfweld; dim hyfforddiant wedi'i gynnig
- b. rheoli perfformiad; dim hyfforddiant wedi'i gynnig
- c. cwynion a gweithdrefnau disgyblu; dim hyfforddiant wedi'i gynnig
- d. cynefino; mynychodd 20 o bobl hyfforddiant
- e. delio â'r cyhoedd; dim hyfforddiant wedi'i gynnig
- f. iechyd a diogelwch; mynychodd 141 o bobl hyfforddiant

Ni ofynnodd unrhyw un am hyfforddiant trwy gyfrwng y Gymraeg.

7. Recriwtio

Nifer y swyddi newydd a'r swyddi gwag a hysbysebwyd gennych yn ystod y flwyddyn a gategoreiddiwyd yn unol â gofynion amrywiol mewn perthynas â sgiliau Cymraeg (ar sail cofnodion o dan safon 162).

		Coleg Sir Gâr	Coleg Ceredigion
a	Mae sgiliau Cymraeg yn hanfodol	11	9
b	Mae angen dysgu sgiliau Cymraeg pan benodir i'r swydd	0	0
c	Mae sgiliau Cymraeg yn ddymunol	15	14
d	Nid yw sgiliau Cymraeg yn angenrheidiol	0	0

8. Gwybodaeth bellach

Os oes angen mwy o wybodaeth arnoch am yr adroddiad hwn, cysylltwch â:

Helen Griffith – Cyfarwyddwr Dwyieithrwydd - arweinydd strategol ar gyfer y Gymraeg
griffithh@ceredigion.ac.uk

Jan Morgan - Rheolwr Gwasanaethau Llyfrgell, yn gyfrifol am fonitro cydymffurfiad â Safonau'r Gymraeg
Janet.Morgan@colegsirgar.ac.uk